№ 207 ԿԻՐԱԿԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 21

1908

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 21 № 207

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ“ Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 20-ԻՑ ՄԵԾ ԷԺԱՆ ՎԱՃԱՌՔ

Մի քանի ապրանքների գները իրանց անուանական արժէքից 75% պակաս

Գ. Ս. ԴՕՐՕԺՆՈՎ

Մի քանի ապրանքների գները իրանց անուանական արժէքից 75% պակաս

Սօլօլակսկայա փող. տուն Դուրգէնովի, տելէֆօն № 583

Ընթացիկ տարվայ հաշիւը վերջացնելուց յետոյ և շուկայում մահուդի ու բրդէ ապրանքների գները իջեցնելուն ձգտող տատանումների պատճառով

Սեպտեմբերի 20-ից սկսած 9 օր նշանակված է

ՄԵԾ ԷԺԱՆ ՎԱՃԱՌՔ

9 օրվայ ընթացքում, այսինքն սեպտեմբերի 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29 ԵՒ 30-ԻՆ

Անցեալ սէզօնների բոլոր ապրանքների մնացորդների առասպելական էժանութիւն

Էժան վաճառքի դրված է մինչև 300,000 ռուբ. ապրանք։

Պ. Պ. ԳՆՈՂՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆԸ։ Որովհետև հակառակ շրջանառութիւն ունենք և ամեն շաբաթ՝ ուրիշ առևտրականների պէս՝ էժան վաճառք չենք սարքում, այդ պատճառով բոլոր խօթ յատուկ բաժանմունքներում մեծ քանակութեամբ մնացորդ է հաւաքվել, որ վերոյիշեալ օրերի ընթացքում առասպելական էժան գներով կը վաճառվի։
Խնդրում եմ պ. պ. գնողներին ուշադրութիւն դարձնել և դէպքից օգտվել. անցեալ սէզօնների բրդէ և մահուդի բոլոր ապրանքները՝ ձմեռվայ վերմակներ, տաք Թաշկինակներ և շալեր առասպելական էժան գներով կը վաճառվեն։

Յանձնարարվում է պ.պ. գնողներին առանձնապէս ուշադրութիւն դարձնել և չնչին գնով ձեռք բերել բոլոր այն ապրանքները, որոնք տարվայ ընթացքում ցուցադրվում էին վիտրիններում.—գզեստի տրիկօ, վերարկուի դրապ, մահուդներ, ֆլանել, շալվարի, կտորներ, ժիլէտներ, դիագօնալ, կանանց վերարկուների պլիւշ, մետաքսի և բրդի կտորներ, վէլվէտ, զգեստի բրդէ կտորներ, կօֆտայի բրդէ կտորներ, բամբակի գունաւոր ամեն տեսակ գործւածքներ, ամառվայ և ձմեռվայ վերմակներ, պլէտներ, տաք Թաշկինակներ և շալեր, գունաւոր բամբազէյ, Սարատովի սարպինկա, կաճ-կարասիի կտորներ և պլիւշ, դրան վարագոյրներ, շվէյցարական վարագոյրներ, գորգեր, ուղիներ, ռոտրբինճներ, հիւրասենեակի սփռոցներ, քաթան, սեղանի սպիտակեղէն, սպիտակեղէնի յատուկ բամբակի գործւածքներ, խաւով սաւաններ և երեսսրբիչներ, սփռոցի և սրբիչի քաթան, սուրճի և Թէյի գունաւոր սփռոցներ և սպաս, երեսի և Թէյի սրբիչներ, Թաշկինակներ, Թղթէ շորեր, տղամարդկանց և կանանց պատրաստի սպիտակեղէն, կանանց վերին և ներքին շրջազգեստներ, կանանց մետաքսէ և բատիստի բլուզկաներ, և այլն, շվէյցարական կարւածքներ, բարձի երեսներ, սև ու ֆանտազի զուլպաներ, տղամարդկանց շալիկներ և գիշերաշապիկներ, գործովի և յատուկ կտորներից վարտիկներ, գործովի բաճկոններ, սև, կրէպ և ֆանտազի Ջորաններ, գունաւոր կրծկալներ, փողկապներ, պատրաստի ժիլէտներ և այլն։

Մի քանի ապրանքների գները իրանց անուանական արժէքից 75% պակաս

Յիշած բոլոր ապրանքները վերոյիշեալ օրերի ընթացքում կը վաճառվեն առասպելական էժան գներով։ Էժան վաճառքի օրերին առևտուրը կատարվելու է առաւօտեան 9-ից մինչև $2^1/_2$-ը և ցեր. ժամը 4-ից մինչև երեկոյ։

Մի քանի ապրանքների գները իրանց անուանական արժէքից 75% պակաս

Էժան վաճառքի համար տեղ քիչ ունենալու պատճառով նոյն տանը՝ Միրիմանովի առաջվայ տեղում վարձված է մի առանձին շէնք, որտեղ վաճառքի դրված են հետևեալ ապրանքները.—կաճ-կարասիի կտորներ, պլիւշ, վարագոյրի տիւլ, շվէյցարական վարագոյրներ, գորգեր, ուղիներ, տաք և ամառվայ վերմակներ, սուրճի, Թէյի և հիւրասենեակի սփռոցներ։

Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան Խորհուրդը

պատիւ ունի յայտնելու ընկերութեան մեծարգոյ անդամներին, որ չորեքշաբթի, սեպտեմբերի 24-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, Թիֆլիսի Բօրսայի դահլիճում նշանակված է

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՐՏԱԿԱՐԳ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Զբաղմունքի առարկաներն են.

1) Ընկերութեան միջոցներով նպաստվելիք դպրոցների ծախսերը և նախահաշւի հաստատելը։

2) Ընդհանուր ժողովի Թոյլտւութիւնը ծախսելու Թիւրքահայ գաղթականների անուամբ եղած 2000 ռուբլին՝ նրանց հայրենիք վերադառնալու համար։

3) Ծիւղերի նախահաշիւների հաստատումը։

4) Վերստուգիչ յանձնաժողովի երեք անդամների և երկու փոխանդամների ընտրութիւնը։

Ժողովը օրինաւոր կը համարվի անկախ ներկայ եղող անդամների Թւից։
Կողմնակի մարդկանց մուտքը ազատ է, միայն առանց մասնակցելու ժողովին։
(կ. ե. չ.) առ. 3—1

„ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ“

Թիֆլիսի Ժողովարանի Աւագների Խորհուրդը

Սեպտեմբերի 25-ին 1908 Թ. հրաւիրում է ցանկացողներին, որոնք կը կամենան Միխայլովսկի պրոսպեկտի վրա՝ Մայէրի այգում կառուցվելիք Ժողովարանի ամառային շինութիւնների հողի, քարի եւ սուաղի աշխատանքներն իրանց վրա վերցնել։

Պարտաւորութիւնների ծրագիրը, տեխնիկական պայմանները և աշխատանքի քանակութեան տեղեկագիրը կարելի է տեսնել Քաղաքային Վարչութեան շինարարական բաժանմունքում՝ Ա. Ա. Մելիք-Բէգլարեանի կամ Ի. Դ. Լիսիցեանի մօտ, ամեն օր, ցերեկվայ ժամը 1-ից մինչև 3-ը։

Առանձնակի գներ պէտք է ներկայացնել բլանկների վրա՝ փակ ծրարներում՝ Ժողովարանի գրասենեակը, մինչեւ երեկոյեան ժամը 9-ը։

Աշխատանքների վերջնական յանձնումը կախում կունենայ Աւագների Խորհրդից՝ ներկայացրած գների չափը առանց ի նկատի ունենալու։
(կ. ե.) առ. 2—1

Ն. Նախիջեւանի Թեմական դպրոցի համար հարկաւոր է մի վերակացու միջնակարգ կրթութեամբ։

Ռոճիկը 700 ռուբլի, որ, դպրանոցիս կանոնադրութեան համաձայն, ստացվում է մտած օրից։

Դիմել տեսչին մինչև հոկտեմբերի 5-ը։
առ. 3—3

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Դ. Դաւրեան

հաստատվում է Թիֆլիսում և տալիս է ջութակահարութեան դասեր։

Դիմել՝ Музыкальн. магазинъ Сузанаджяна
(ու. կ. չ.) առ. 15—10

Կիրակի, սեպտեմբերի 21 ին

ՄՈՒՇՏԱՅԻԴԻ ԱՅԳՈՒՄ

ի նպաստ

ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Տեղի կունենայ

Մեծ զբօսանք

Մուտքը 25 կ.։ Աշակերտներին և փոքրահասակներին 15 կ.։

Սկիզբը ցերեկվայ ժամը 4 ին
(հ. շ. կ.) առ. 3—3

Կովկասեան Հայոց

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

հնարաւորութիւն չունենալով բաւարարութիւն տալ իրան դիմող բոլոր չքաւոր Թիւրքահայերին, որոնք վերադառնում են հայրենիք, յայտարարում է, որ այդպիսի կարօտեալներին օգնել ցանկացողները կարող են իրանց նպաստներն ուղղել ընկերութեան գրասենեակը ամեն օր, առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 3-ը — Абасъ-Абадская пл., соб. домъ. № 7.
(ա.) (ա. օ.) 5—5

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՌԷՖՈՐՄՆԵՐԸ

Կովկասի Փոխարքայ կոմս Վօրօնցով-Դաշկով, ինչպէս գիտենք, իր հետ տարաւ Պետերբուրգ կովկասեան ռէֆօրմների մի ամբողջ ծրագիր՝ մինիստրների խորհրդի քննութեան և ապա Պետական Դումայի հաստատութեան ներկայացնելու համար։

Ենչուշտ, այդ ծրագիրն արդիւնք է այն ուսումնասիրութեան, որ Փոխարքան անձամբ կամ զանազան համագումարների և խորհրդակցութիւնների միջոցով կատարեց և վերահասու եղաւ, Թէ ինչ ռէֆօրմներ անհրաժեշտ է մտցնել Կովկասում, որպէսզի այս երկիրը կարողանայ մտնել խաղաղ կուլտուրական և տնտեսական բարգաւաճման շաւղի մէջ։

Ի հարկէ, չէ կարելի չափսոսալ, որ ուսումնասիրութիւնների մեծ մասը դարձեալ կատարված է բիւրօկրատիական ճանապարհով, բայց յամենայն դէպս երկար տարիներից ի վեր աս առաջին անգամն է, որ երկրի բարձր իշխանութիւնը լուրջ կերպով մտածում է ռէֆօրմներ մտցնելու մասին, համոզվելով որ այլևս անհնարին է, մանաւանդ ազատութեան հօսանքի լայն արտայայտութիւնից յետոյ, կառավարել երկիրը հին եղանակով, զուտ բիւրօկրատիական սիստեմով, առանց հասարակական և ժողովրդական տարրերի մասնակցութեան և, որ գլխաւորն է, անհնպատակ բռնի ռուսիֆիկացիայի սիստեմով։ Կովկասը և նրա բազմալեզու, բազմացեղ ազգաբնակութիւնը կարելի է և պէտք է կապել Ռուսաստանի հետ ոչ բռնի ռուսացման, այլ ռուսական մեծ ազգի բարոյական ազդեցութեան, հզօր կուլտուրայի ներգործութեան հեղինակութեամբ և հմայքով։

Եւ որքան կարելի է ենԹադրել, Փոխարքայի մշակած ծրագիրը որոշ չափով համապատասխանում է այդ ուղղութեան։

Կովկասեան ռէֆօրմների ծրագիրների մէջ մեզ հայերիս համար առանձնապէս նշանակութիւն ունեցողը՝ դպրոցական ռէֆօրմի ծրագիրն է, այն է՝ ժողովրդական դպրոցների և բարձր կրԹութեան ծրագիրը։

Արդ, Փոխարքայի առաջարկած ծրագրին կից զեկուցումը յայտնում է, Թէ մինչև այսօր ժողովրդական դպրոցը Կովկասում այնպէս է եղել դրված, որ սաներդ ոչ տանելի կերպով ռուսերէն են սովորել և ոչ էլ իրանց մայրենի լեզուն, գրագիտութիւն մայրենի լեզուով, ուստի և ժողովուրդը համարում է այդ դպրոցը անօգտակար։ Պարզ է, որ պէտք է վերանորոգել այդ դպրոցը։ Իսկ վերանորոգութիւնը պէտք է կայանայ նրա մէջ, Փոխարքայի կարծիքով, որ հիմնվեն ժողովրդական դպրոցներ, յարմարեցված ամեն մի ազգութեան և նրա կենցաղական պայմաններին, այն է՝ հիմնել ռուս-վրացական, ռուս-Թուրքական և ռուս հայկական դպրոցներ։ Առաջին տարին ուսման լեզուն պէտք է լինի մայրենի լեզուն, իսկ ռուսաց լեզուի ուսուցումը պէտք է հետզհետէ մտցվի երկրորդ տարուց սկսած և միայն երրորդ բաժանմունքից ուսումը պէտք է աւանդվի ռուսերէն։

Այդպիսի դպրոցների համար պէտք է պատրաստել և համապատասխան ուսուցիչներ, որ չեն տալիս այժմեան ուսուցչական ինստիտուտները կամ սեմինարիաները, ուստի և Փոխարքան առաջարկում է հիմնել նոր ուսումնամանկավարժական հաստատութիւններ այդ նպատակի համար։

Բացի ուսուցիչներից, Փոխարքան անհրաժեշտ է գտնում պատրաստել և դասագրքեր, ձեռնարկներ տեղական լեզուներով, և դպրոցական գրքերը պէտք գրված լինեն կենդանի ժողովրդական լեզուի ոգով։

Որպէսզի հնարաւոր լինի տարածել ժողովրդի և ամրացնել դպրոցը աւարտած սաների մէջ ռուսաց լեզուի ըմբռնումը, ինչպէս և ծանօԹանալ ռուսական կուլտուրայի հետ, Փոխարքան ծրագրում է կազմակերպել մի շարք ձեռնարկութիւններ—երեկոյեան դասընԹացքներ, կիրակնօրեայ դասընԹացներ չափահասների համար, ժողովրդական ընԹերցանութիւններ, ձրի և էժանագին գրադարաններ գիւղերում, պահելով այդ գրադարաններում ոչ միայն հանրակրԹական բնաւորութիւն ունեցող գրքեր, այլ և այնպիսի մասնագիտական գրքեր, որոնք կապ ունեն տեղական արդիւնաբերութեան, գիւղատնտեսութեան կարիքների հետ։

Մասնաւորապէս Փոխարքան յանձնարարում է զարգացնել կանանց կրԹութիւնը, մանաւանդ մուսուլման կանանց մէջ տարածել ուսումը։

Ի վերջոյ Փոխարքան ցոյց է տալիս անհրաժեշտութիւնը՝ հիմնել Կովկասում մի բարձր կրԹական հաստատութիւն—պօլիտէխնիքական տիպով—և հերքում է այն կարծիքը, Թէ բարձր կրԹական հաստատութիւնը կարող է նպաստել սեպարատիստ գաղափարների զարգացման։ Ընդհակառակը, ասում է Փոխարքան, կովկասեան բոլոր ազգութիւնների միացումը ռուսական գիտութեան դրօշակի տակ աւելի ևս կամրապնդէ կովկասցիների կապը ռուսաց ժողովրդի հետ։

Այս ամբողջ ծրագիրը ցոյց է տալիս, որ Կովկասի Փոխարքան անկեղծօրէն ցանկանում է Կովկասի մտաւոր բարգաւաճումը և կամենում է կապել կովկասեան բազմացեղ և բազմալեզու ազգութիւնները Ռուսաստանի հետ ոչ Թէ ռուսօֆիկացիայի միջոցով, այլ ռուսական հզօր կուլտուրայի և գիտութեան միջոցով։

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սեպտեմբերի 19-ին Պետերբուրգից ստացանք հետեւեալ հեռագիրը. [illegible] (ХОЛОДИЛЬНЫЙ КОНГРЕССЪ) [illegible]

Աստրախան, 10 սեպտեմբերի

[illegible]

Նովոչերկասկ, 19 սեպտեմբերի

[illegible] 3300 րուբլի [illegible] («Հ. Գ.»)

Պետերբուրգ, 19 սեպտեմբերի

[illegible] («Հ. Գ.»)

Տոմսկ, 19 սեպտեմբերի

[illegible] («Հ. Գ.»)

Մելիտոպոլ, 19 սեպտեմբերի

[illegible] 30,000 րուբլի: («Հ. Գ.»)

Տաշկենդ, 19 սեպտեմբերի

[illegible] գատ սկսեց Տաշկենտի ոքերի դատաքանի, գաղթականութեան գործի կառավարչի, երկրագործութեան տեղական վարչութեան երեք պաշտօնեաների, Կազալինսկի բանտի կառավարչի և երկու ոստիկանական նախկին պրիստաւների դէմ, մեղադրելով նրանց դրամներ իւրացնելու և զեղծումներ կատարելու մէջ: («Հ. Գ.»)

—

Սօֆիա, 18 սեպտեմբերի

Կառավարութիւնը մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչներին յանձնեց բոլգարական երկաթուղամասը գրաւելու հարցի մասին կազմված յուշագիրը: Յուշագրի մէջ ասված է, որ կառավարութիւնը նկատի առնելով ազգային նիւթական այն վնասը, որ կրում է երկիրը մինչև օրս արևելեան երկաթուղագծի ընկերութեան շահագործութեան պատճառով և առանձնապէս վերջերս տեղի ունեցած գործադուլի պատճառով, յայտնում է, որ գրաւած երկաթուղամասը վերադարձնելը բացարձակապէս անհնարին է: Բօլգարիայի ազգաբնակութիւնը ոչ միայն հաւանում է այն բանը, որ կառավարութիւնը իր վրա է, վերցրել գծի շահագործութիւնը, այլ և պաշտպանում է այդ մինչև վերջը բոլոր միջոցներով: Այժմ միայն մնում է, որ բոլգարական կառավարութիւնը և երկաթուղիների ընկերութիւնը միմեանց միջև այնպիսի համաձայնութիւն կապեն, որպիսին կանօնաւորէր հարցը ճշմարտութեան հիմունքով, յանձնելով կառավարութեանը գիծը շահագործելու պայմանագիր: («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պօլիս, 19 սեպտեմբերի

Բ. Դրան լաւատեղեակ շրջաններում հաւատացնում են, որ տեղս գտնվող բօլգարական դիպլոմատ Նաչէվիչին աջողվել է հաշտութեամբ վերջ դնել թիւրք-բօլգարական թիւրիմացութեանը: («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 19 սեպտեմբերի

«Pol. Cor.»-ին Սօֆիայից հաղորդում են, որ մինիստրների խորհուրդը, նկատի առնելով Բօլգարիայի և Թիւրքիայի միջև ծագած վիճելի հարցերը, մտադիր է գումարել ժողովրդական ժողով մինչև սովորական ժամանակը: («Հ. Գ.»)

—

Պարիզ, 19 սեպտեմբերի

Պիշոնը մինիստրների խորհրդում յայտնեց, որ Ֆրանսիան կը հակվէ ռուսաց յուշագրին, որով առաջարկվում է արևելեան երկաթուղագծի հարցը յանձնել բերլինեան դաշնագրութիւնը ստորագրող մեծ պետութիւնների քննութեան: («Հ. Գ.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

—

Լօնդօն, 19 սեպտեմբերի

«Temps»-ին հեռագրում են Թաւրիզից, որ վերջին երեք օրվայ ընթացքում հրացանաձգութիւնը թոյլ էր:

Էյն-ուդ-Դօվլէն վերստին պատգամաւորներ ուղարկեց նացիօնալիստների մօտ:

Սաթթար-խանին օգնելու եկան 60 լաւ զինված կովկասցիներ:

Սաթթար-խանը զինաթափ է անում նրանց, որոնք անպէտք են զինուորական ծառայութեան համար: («Հ. Գ.»)

—

Թէհրան, 19 սեպտեմբերի

Հրատարակված է շահի հռովարտակը, որով յայտարարվում է, որ մէջլիսի ընտրութիւնները ամբողջ Պարսկաստանում, բացի Թաւրիզից, նշանակված են հոկտեմբերի 14-ին. մէջլիսի նիստը կը բացվի նոյեմբերի 1-ին: («Հ. Գ.»)

—

(Սեփ. թղթ.)

Թաւրիզ, 14 սեպտեմբերի

Երէկ ժամը երկուսից յետ կռիւը հրացանաձգութեամբ և թնդանօթաձգութեամբ վերսկսվեց և շարունակվեց մինչև ժամը 6-ը: Թէ անցեալ օրվայ և թէ երէկվայ կռիւներում սպանվածների թիւը 150—200 են հաշւում:

Այսօր իմացանք, որ ռուսաց հիւպատոսը Թէհրանի դեսպանատնից հեռագիր ստացաւ, որով յայտնում են, որ շահը ռուսաց և անգլիական կառավարութիւններին հաւաստիացրեց, որ նոյեմբերի 1 ին անպատճառ մէջլիսը պիտի բանայ:

Այս տեղեկութիւնը սահմանադրականները իմանալուն պէս դիմեցին հիւպատոսին և խնդրեցին, որ Էյն-ուդ-Դօվլէի հետ բանակցութեան նեղութիւնը յանձն առնի, յայտարարելով, որ իրանց կռիւը հէնց մէջլիսի համար է. քանի որ շահը խոստանում է օտար պետութիւններին մէջլիսը բանալ, իրանք պատրաստ են անմիջապէս զէնքերը ցած դնել և հաւաքվել միջնաբերդում, պայմանով, որ միջնաբերդը մինչև մէջլիսի բացվելը մնայ սահմանադրականների իրաւասութեան տակ: Միաժամանակ պահանջում են ներումն բոլոր քաղաքական յանցաւորներին հիւպատոսների երաշխաւորութեամբ: Հիւպատոսը յանձն առաւ սահմանադրականների ցանկութիւնը կատարել և երեկոյեան ժամը 3 ին ճանապարհվեց Էյն-ուդ Դօվլէի բանակը: Այսօր կռիւը վերըսկսվեց ժամը 12 ից նոյն թափով: Կենսական պիտոյքի պակասութիւնը հետզհետէ սպառնալից է դառնում: Այսօր հայոց թաղում գտնվող միակ փուռի առաջը հարիւրաւոր մարդիկ, կանայք և երեխաներ են հաւաքված. անախորժութիւններ, տուր ու դմփոց, երեսներ ծուատել անպակաս են. արգահատելի կացութիւն....: Հացի պակասութիւնը մեծ վհատութիւն է պատճառում սահմանադրականներին: Հայերից շատերը գիշերս անհաց մնացին: Առաջնորդարանը և աղքատախնամ ընկերութիւնը աշխատում են մի կերպ սովածութեան վտանգաւոր հետևանքների առաջն առնել... Տեսնենք որքան աջողութիւն կունենան:

Կուով երկու կողմերն էլ կարծէք ձանձրացել են: Լսում ենք, որ Էյն-ուդ-Դօվլէի բանակում էլ տարաձայնութիւններ են ծագում. Թուրքիկներ են բաց թողնված բանակում, որով զօրքը իր տրտունջն է արտայայտում իր հաւատակիցների դէմ կռւելու համար:

Երեք օրվայ Էյն-ուդ-Դօվլէի պաշտօնական կռիւը աջող հետևանքով չը պսակվեց: Եթէ հացի կենսական մթերքի երկիւղը չընկճի յեղափոխականներին, դժուար թէ կառավարութեան սկսած կռիւը որևէ արդիւնք ունենայ: Քաղաքը պաշարված կարելի է համարել. շրջակայքից 4 օր է, որ ոչ մի մթերք չէ ներմուծվում:

15 սեպտեմբերի

Էյն-ուդ-Դօվլէի բանակից գիշերս հիւպատոսը շատ ուշ վերադարձաւ: Ժողովրդի ցանկութիւնը Էյն-ուդ-Դօվլէն խոստացել է հեռագրել Թէհրան, միաժամանակ կարծէք յայտնելով, որ դժուար թէ շահը համաձայնի սահմանադրականների առաջարկը ընդունել:

Հիւպատոսը խօսել է և կենսական պիտոյքների սակաւութեան և արգելքների մասին: Կառավարչապետը պատասխանել է, որ ինքը հրաման չէ արձակել, որ արգելվի քաղաք մտցնել վերոգրեալ մթերքների ներմուծումը: Հիւպատոսը յայտնել է, որ ուտեստի նուազումը կարող է բարդութիւններ առաջ բերել, որոնք անախորժ հետևանքներ կունենան և օտարահպատակների շրջանում:

Այսօր առաւօտեան մի երկու ժամ շարունակվող թնդանօթաձգութիւնը դադարեց: Սպասվում է Թէհրանից նոր հրահանգ:

Պօստի կանօնաւոր հաղորդակցութիւնը խանգարված է:

Իրօ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑԸ

I

Տապալելով բռնակալութիւնը և սահմանադրական րէժիմը վերականգնելուց յետոյ, երիտասարդ-թիւրքերը այժմ կանգ են առել մի շատ փափուկ ու լուրջ խնդրի առաջ, որի արդարացի լուծումից է կախված մի կողմից օսմանեան կայսրութեան գոյութեան ապահովութիւնը, իսկ միւս կողմից այդ կայսրութեան մէջ ժառող այլևայլ ժանր ազգութիւնների կուլտուրական խաղաղ և ինքնուրոյն զարգացումը:

Այդ լուրջ խնդիրը ազգային հարցն է, դէպի որը այսօր կամայ թէ ակամայ երիտասարդը թիւրքերը պէտք է ցոյց տան իրանց վերաբերունքը, և չեն կարող չը ցոյց տալ, որովհետև մի շարք խնդիրներ հանդէս են գալիս բոլորովին ինքնաբերաբար իբրև անխուսափելի անհրաժեշտութիւն ժանր ազգութիւնների համար:

Ուստի մեզ համար հետաքրքրական պէտք է լինի, թէ ինչպէս են նայում ազգային հարցին երիտասարդ-թիւրքերի կուսակցութեան իդէօլօգ-լիդերները: Այդ խնդրի մասին չափազանց ուշագրաւ յայտնութիւններ է անում «Рѣчь» լրագրի Կ. Պօլսի սեփական թղթակից Լ. Նեմանովը: Նա ասում է.

«Բօլգարների, մանաւանդ յոյների, պահանջները անպատրաստ գտան երիտասարդ թիւրքերին:

«Առանձնապէս շփոթեցրեց երիտասարդ-թիւրքերին ազգային դպրոցի պահանջը: Այդ հարցը լիգայում, ակներև է որ, բոլորովին քննութեան չէր առնվել: Այնուամենայնիւ, ինտելիգենտ թիւրք երիտասարդների «Միութեան ու առաջադիմութեան լիգայի» կօմիտէտի անդամների հետ մի կողմից, իսկ միւս կողմից՝ Սաբահէդդինի հետ ունեցած բազմաթիւ խօսակցութիւնից պարզվեց ինձ համար, որ երկու վերաբերմունք կայ ազգային պահանջների նկատմամբ.—ճնշող մեծամասնութիւն և աննշան փոքրամասնութիւն: Առաջինը ի դէմս լիգայի, իսկ երկրորդը՝ Սաբահէդդինի:

Լիգայի պօլսական կօմիտէտի անդամներից ամենից աւելի ազդեցիկը և միևնոյն ժամանակ ամենից աւելի խոր մտածող ու զարգացած քաղաքագէտը դօկտոր Րիզա-Թէֆվիկ-բէյն է, որին «փիլիսոփայ» են անուանում:

«Իմ խօսակցութիւնը դօկտորի հետ տևեց մի ժամից աւելի: Իմ հարցին՝ թէ ինչպէս են վերաբերվում երիտասարդ-թիւրքերը յոյների կողմից իրանց արտօնութիւնները պահպանելու մասին կատարվող պահանջներին, Րիզա Թէֆվիկը պատասխանեց.

«— Մեր հիմնական սկզբունքներն են. կայսրութեան ամբողջութիւնը և բոլոր քաղաքացիների հաւասարութիւնը: Այդ պատճառով մենք չենք կարող թոյլ տալ այնպիսի մի բան, որը վտանգում է պետութեան ամբողջութիւնը կամ թէ դնում է քաղաքացիների մի մասը լաւ կամ տարբեր պայմանների մէջ, քան թէ միւսներն ունեն: Յոյները չեն կարող ունենալ այնպիսի իրաւունքներ կամ արտօնութիւններ, որպիսին չունեն հայերը, հրէաները, բօլգարները և այլն: Ուստի մենք պիտի պընդենք, որ վերացնեն պատրիարքութեան քաղաքական ու իրաւական բոլոր արտօնութիւնները: Դա չէ վերաբերում եկեղեցական գործերի կառավարութեանը: Եկեղեցու գործերին պետութիւնը չը պէտք է միջամտէ, և յայտնի եկեղեցական ինքնավարութիւնը պէտք է միայ անձեռնմխելի: Այդպէս է թէ իմ և թէ լիգայի կարծիքը: Առհասարակ արտօնութիւնները և բացառիկ իրաւունքները ծառայում են ազգաբնակութեան ոչ թէ միացմանը, այլ և պառակտմանը: Մինչդեռ մեր նպատակն է միացնել բոլոր ազգութիւնները և դարձնել մի օսմանեան ժողովուրդ:

«Ես նկատեցի իմ խօսակցին, որ օսմանեան ժողովուրդ, իբրև ազգ, չը կայ: Օսմանեան ժողովուրդ տերմինի տակ կարելի է հասկանալ միայն կայսրութեան ազգաբնակութեան հաւաքածուն, իսկ ազգաբնակութիւնը կազմվում է զանազան ազգութիւններից, որոնք իրաւունք ունեն պահպանելու իրանց ազգային առանձնայատկութիւններն ու իրանց կուլտուրան:

«— Մենք չենք էլ վտանգում զանազան ազգութիւնների ազգային կուլտուրան: Մենք պահանջում ենք միայն, որ ամենքն էլ լինեն իսկական քաղաքացիներ և օսմաններ: Առաջ, բռնապետական րէժիմի ժամանակ, երբ չը կային քաղաքացիներ, այլ կային իրաւազուրկ հպատակներ, ամեն մի ազգութիւն ձգտում էր իր համար արտօնեալ դրութիւն ստեղծելու և երազում էր խզվելու և ինքնուրոյնութեան մասին: Այժմ ազգութիւններ քաղաքական մտքով չը պէտք է լինի, և ինքնուրոյնութեան ու առանձին արտօնութիւնների մասին ունեցած բոլոր երազները հարկաւոր է ձգել և աշխատել բոլորով միասին ընդհանուր բարօրութեան համար: Քաղաքականապէս կայսրութեան ամբողջ ազգաբնակութիւնը այժմ կազմում է օսմանեան ազգ, օսմանեան ժողովուրդ. տերմինը շատ էլ կարևոր չէ:

«Ես անցայ դպրոցական խնդրին:

«— Մենք կարծում ենք, որ բոլոր դըպրոցներում դասաւանդութեան լեզուն պէտք է լինի թիւրքերէն լեզուն,—կտրական կերպով ասաց Րիզա Թէվֆիկը:

«— Տարրականներո՞ւմ էլ:

«— Ես առաւել տարրականներում: Լիցէյները պէտք է լինեն խառը, այսինքն բոլոր ազգութիւնների համար: Յունական, բօլգարական, հայկական առանձին լիցէյներ չը պէտք է լինեն. պէտք է լինեն օսմանեան լիցէյներ, դասաւանդութեան լեզուն պէտք է լինի պետական լեզուն՝ թիւրքականը:

«Ես հարց տուի՝ թէ ինչ անել ներկայումս գոյութիւն ունեցող ազգային դպրոցները: Րիզա Թէվֆիկը հանգիստ կերպով պատասխանեց.

«— Նրանք պէտք է աստիճանաբար 3—4 տարվայ ընթացքում բարեփոխվեն և դառնան ընդհանուր-պետական դպրոցներ: Ասենք, եթէ համայնքը ցանկանում է ունենալ ոչ թիւրքերէն լեզուով դասաւանդվող դպրոց, այդ արդէն իր գործն է: Իրանց սեփական միջոցներով մասնաւոր անձինք, կազմակերպութիւններ և համայնքներ կարող են հիմնել ինչ դպրոցներ ուզում են, բայց պետական նպաստից կարող են ու կօգտվեն միայն թիւրքերէն լեզուով դասաւանդվող ընդհանուր-պետական դպրոցները: Եւ այդ միանգամայն հասկանալի է: Դըպրոցի նպատակն է ստեղծել հայրենասէր քաղաքացիներ: Լաւ քաղաքացի լինելու համար բաւական չէ վատ խօսել թիւրքերէն: Եթէ ես խօսում եմ ֆրանսերէն, դա դեռ ևս չէ նշանակում, որ ես արդէն ֆրանսիացի եմ դառել: Օսմանեան լաւ քաղաքացի լինելու համար, հարկաւոր է ներշնչվել համա-օսմանականութեան պատմութեան ոգով, կուլտուրայով և այլն: Այդ՝ առաջին: Երկրորդ՝ զանազան ազգութիւնների երեխաների միասին ուսանելը միացնող միջոց է հանդիսանում բոլոր ազգութիւնների համար, այն ինչ այսպէս ասած ազգային դպրոցները միայն առանձնացնում են նրանց ու բաժանում: Եւ իրաւ. ինչպէս կարելի է միևնոյն պետութեան մէջ դասաւանդութիւնը վարել 27 լեզուներով: Կայ ընդհանուր պետական մի լեզու, նրանով էլ պէտք է տեղի ունենայ դասաւանդումը: Միայն մի ընդհանուր լեզուով դասաւանդվող ընդհանուր դպրոցն է որ նպաստում է միացմանը:

«Ես ժամանակ Աւստրիան, որտեղ պաշտօնապէս ճանաչված լեզուները ութն են:

«— Մենք չենք կամենում Թիւրքիայից Աւստրիա ստեղծել,—վճռականապէս յայտնեց Րիզա Թէվֆիկը:—Պետական ուրիշ ոչ մի լեզու, բացի թիւրքականից, մենք չենք թոյլատրի:

«— Իսկ բարդութիւններից չե՞ք վախենում:

«— Ո՛չ: Մենք բաւականաչափ համբերող ենք, շատ աւել համբերող՝ քան եւրոպական ժողովուրդը: Մենք մտցնում ենք տեղական լեզուների աւանդումը, իբրև պարտադիր առարկայ ստորին և միջնակարգ դպրոցներում: Լիցէյներում կաւանդվեն ոչ միայն տեղական լեզուները՝ հայերէն, յունարէն և այլն, այլ և նոյն ազգութեան գրականութիւնը, պատմութիւնը, եթէ լիցէյում հաւաքվելու լինի մի ազգութիւնից որոշ քանակութեամբ աշակերտներ. սակայն դասաւանդումը կատարվելու է թիւրքերէն լեզուով:

«— Եւ դուք չե՞ք զիջի այդ հարցում,—հարցրի ես:

«— Վճիռը ես չեմ էլ նախատեսում: Մենք ձգտում ենք ընդհանուրի բարօրութեան. միացնել ամենքին ու դարձնել մի հզօր ժողովուրդ:

«Այն հայեացքները, ինչ որ արտայայտեց խօսակցութեան միջոցին դօկտոր Րիզա Թէվֆիկը, բնորոշ է թիւրք հասարակութեան մեծամասնութեան համար: Դրանում ինձ համոզեցին նոյն խնդրի մասին իմ ունեցած բազմաթիւ խօսակցութիւնները ժուռնալիստների, օֆիցերների ու ինտելիգենտ պարապմունքի տէր անձանց հետ: Եթէ փոքրամասնութիւնը թոյլատրելի էլ էր համարում զիջումը, այդ միայն ստորին դպրոցների համար էր: Այնտեղ մի քանիսը գտնում էին, որ կարելի է թոյլ տալ մայրենի լեզուի դասաւանդումը: Բայց միջնակարգ դպրոցի վերաբերմամբ ես չը լսեցի և ոչ մի թիւրքից (բացի Սաբահէդդինից) Թէվֆիկի արտայայտած կարծիքից ուրիշ հակառակ կարծիք: Պատճառաբանութիւնը միևնոյնն է. կայսրութեան ամբողջութիւնը և բոլոր ազգութիւններին միաձուլելը մի միացեալ օսմանեան ազգ կազմելու նպատակով: Իւրաքանչիւրը ասում էր իր կողմից, [illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Շուշի, 17 սեպտեմբերի

Բարեգործական ընկերութեան տեղիս վարչութիւնը քաղաքիս ծայրայեղ չքաւոր դասի մանուկների համար բաց է արել Ագուլեաց մայր եկեղեցու գաւթում երկսեռ միդասեան ձրիավարժ ուսումնարան: Սաներին տրվելու են դասական պիտոյքներ և այլն: Ահա մի համակրելի քայլ մեր մռայլ իրականութեան մէջ: Եթէ մեր քաղաքի հասարակութիւնը կարեկցութեամբ է նայում մեր խաւար մասսայի ապագային, նա չը պէտք է բաւականանայ պլատօնական համակրութիւններ արտայայտելով դէպի բարեգործական ընկերութիւնը և նրա ղեկավարները: Ընկերութեան գործունէութիւնը դրված է ժողովրդական հիմքերի վրա և հաստատված է հասարակական աջակցութեան վրա: Իրերի ուսումնասիրութիւնը ցոյց է տալիս, որ ընկերութեան գործունէութեան յարատեւութեան և ուժեղ արտայայտութեան համար առաջիկայում անհրաժեշտ է դեռ մեծ և բարդ գործունէութիւն, որ պէտք է ծանրանայ թէ ընկերութեան ղեկավարների, որոնց մէջ նկատվում է հասարակական գործողի զգացմունք, և թէ հասարակութեան վրա: Շուշու հասարակութիւնը պէտք է օգնութեան գայ բարեգործական ընկերութեան իր նիւթական աջակցութեամբ, կարողութիւն և հնարաւորութիւն տայ ընկերութեան ղեկավարներին աւելի ու աւելի ընդարձակելու իրանց գործունէութիւնը, [illegible] առաջ, դէպի նպատակը:

Գեղ. Զաքարեան

—

Կարս, 12 սեպտեմբերի

«Մշակի» առաջնորդող յօդուածները, ինչպէս ցոյց են տալիս փաստերը, ունեցան իրանց բարերար ազդեցութիւնը թիւրքահայ պանդուխտ գաղթականների վրա: Ճանապարհները բացվելուն պէս մեծ քանակութեամբ գաղթականներ պարբերաբար քաշվում են Ռուսաստանից դէպի իրանց ազիզ վաթանները, իրանց քաղցր հայրենիքը. գնում են իրանց քանդված օջախները վերանորոգելու, իրանց անուշ ծննդավայրում մեռնելու: Կարսից գնում են ամեն օր: Գնում են ոտով, ձիով, սայլերով, ֆուրգօններով: Գնում են ամբողջ ընտանիքով: Ամեն օր հիւպատոսի դուռը մի քանի ֆուրգօններ լի մարդկանցով սպասում են անցագրեր ստանալուն, և ստանալուն պէս շարժվում են գաղթողների շարանները՝ շրջապատված ճանապարհ գցող բարեկամներով: Բարի ճանապարհ գնացողներին, ցանկանում ենք կատարեալ աջողութիւն:

Արամ

—

Գորի, 19 սեպտեմբերի

Այսօր. առաւօտեան ժամը 8-ին, Ցարսկի փողոցում իր սեփական տանը դաշոյնի չորս հարուածով սպանվեց վաճառական Ալէքսանդր Քիտեվը:

Սպանողը ազգով օս է, որը եղեռնագործութիւնը կատարելուց յետոյ անձամբ գնում է ոստիկանատուն և յայտնում իր կատարած ոճրի համար:

Սպանութեան պատճառն այն է, որ Քիտեվը օսին պարտ է եղել 1200 րուբլի, որը և վճռականապէս մերժում է վճարել, օսն էլ իր հերթին հանում է դաշոյնը և հարուածում Քիտեվին:

Ա. Մ.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Պետերբուրգ, 7 սեպտեմբերի

Սեպտեմբերի 7 ին տեղի ունեցաւ կաթողիկոսական մի պատուիրակի ընտրութիւնը Պետերբուրգի հայ գաղութի կողմից. ժողովը տեղի ունեցաւ երկրորդ անգամ, որովհետև օգոստոսի 24-ին գումարված ժողովում ներկայ չէին հայ գաղութի անդամներից ոմանք: Նախագահում էր Մկրտիչ քահանան, քարտուղար էր ընտրվել Ն. Ադոնց. ժողովի սկզբում գաղութի անդամներից մէկը ժողովականների ուշադրութիւնը հրաւիրեց այն տգեղ երևոյթի վրա, որ հրաւիրաթերթը հոգևոր կառավարութեան կողմից ուղարկված է եղել իրան, առանց պատաշաճաւոր ձևականութիւն կատարելու, այսինքն ազգանուան առաջ ծրարի վրա չէր եղել գրված ոչ «պարոն» և ոչ էլ «Նորին մեծապատւութեան». մինչդեռ միւսների հրաւիրաթերթերը ունեն այդ վայելուչ ձևը. վերոյիշեալ պարոնը իրան քաղաքակրթված համարելով պահանջում էր պահպանել գրաւոր դիմումների մէջ պատշաճաւոր ձևականութիւնը, մինչդեռ ինքը խեղդում էր հէնց այդ ձևականութիւնը, ընդհանուր ժողովը զբաղեցնելով իր ժամանաւոր գործով. եթէ նա իրան վիրաւորված է զգացել՝ կարող էր դիմել ժամանաւորապէս հոգևոր կառավարութեան նախագահին կամ քարտուղարին և բաւարարութիւն պահանջել և ոչ թէ ընդհանուր ժողովում աւելորդ ժամավաճառութեան տեղիք տալ: Այնուհետև նախագահ Մկրտիչ քահանան բացված համարելով ժողովը բացատրեց ժողովի նըպատակը, կարդաց առաջնորդի հրահանգը և ապա առաջարկեց, եթէ որևիցէ մէկը ուզում է խօսել կաթողիկոսական թեկնածուների մասին, նա կարող է. Գ. Նիկողոսեանը

ցայտնեց, որ ինքը ուզում է խօսել, բայց միայն միւսներից յետոյ. բայց որովհետեւ ուրիշ խօսողներ առայժմ չը կային, ուստի նա սկսեց յայտնել իր տեղեկութիւններն Օրմանեանի մասին. սկզբից եւեթ նա յայտնեց, որ Օրմանեանը չը պէտք մինչեւ իսկ թեկնածու լինի կաթողիկոսութեան եւ ապա շարունակեց պատմել այն տեղեկութիւնները, որ ինքը գիտէր Օրմանեանի մասին Թիւրքիայում եղած ժամանակից 80-ական թւականների վերաբերեալ՝ պ. Նիկողոսեանի նկարագրութիւնից երեւում էր, որ նա ունէր հին անձնական հաշիւներ Օրմանեանի հետ, որովհետեւ ոչ մի փաստացի իրողութիւն չը յայտնեց, բացի այն, որ Օրմանեանը համբուրել էր շէյխ Իբրահիմի՝ հայի արիւնով գինովցածի ոտները, որ Օրմանեանը Եըլտըզին հաճոյանալու համար ոչ մի միջոցի առաջ կանգ չէ առել: Պ. Նիկողոսեանը չը վերջացրեց իր առելիքը, որովհետեւ նախագահը նկատեց, թէ նա խօսում է առանց փաստացի. այդ միջոցին պ. Նիկողոսեանը ծոցից հանեց լրագիրների մի կապոց եւ կամենում էր կարդալ, բայց ժողովականներից ոմանք նկատեցին, թէ ինչ որ գրված է լրագիրներում, այդ բոլորին յայտնի է. ուստի պ. Նիկողոսեանը կիսատ թողնելով իր առելիքը, հեռացաւ ժողովից՝ լրագրի մէջ խօսելու պայմանով: Այնուհետեւ զանազան ճառախօսների արտայայտած կարծիքներից պարզ երեւում էր, որ կաթողիկոսութեան առաջի թեկնածուն պիտի Իզմիրլեան սրբազան. համարեա երկրորդ թեկնածուի մասին առարկութիւններ շատ քիչ եղան. ինչպէս երեւում է տեղեկութիւններ քիչ կային Թիւրքիայի եպիսկոպոսների մասին (ռուսահայ եպիսկոպոսներից եւ ոչ մէկի մասին մի խօսք անգամ չեղան), միայն մի քանի տեղեկութիւններ տուեց Մկրտիչ քահանան Ե. եպ. Դուրեանի մասին. յամենայն դէպս երկրորդ թեկնածուն մնաց անորոշ եւ թողնվեց իրանց պատուիրակի կամաւոր ընտրութեան միւս պատուիրակների կարծիքների հետ ծանօթանալուց յետոյ: Խօսք եղաւ նաեւ, թէ պատուիրակը պիտի որոշ եւ պարտաւորեցուցիչ հրահանգով գնայ թէ՞ նա պիտի ազատ լինի իր գործունէութեան մէջ, միայն օժտված ներկայ ժողովի տրամադրութեամբ. մեծամասնութեան վճռով որոշվեց «պատուիրակին ոչ մի պարտաւորեցուցիչ հրահանգ չը տալ, բայց ընտրել այնպիսի պատուիրակ, որի կարծիքը ընդունելի կը լինի մեծամասնութեան կողմից եւ թողնել նրան ազատ որեւէ պարտաւորութիւնից»: Պատուիրակութեան համար քուէարկվեցին Ն. Աղոնց, Տոռոմեան, Բերբերեան եւ Գաբրիէլեան: Ձայների մեծամասնութեամբ ընտրվեց պատուիրակ պ. Տոռոմեանը, որի առաջարկած կաթողիկոսական թեկնածուն Իզմիրլեան եպիսկոպոսն է, իսկ թեկնածու պատուիրակի ըստ ձայների առաւելութեան ընտրվեց պ. Աղոնց:

Մի միջադէպ տեղի ունեցաւ ժողովի ընթացքում. Թիւրքիացի մի հայ, (ինչպէս երեւում է գաղթական) խօսք խնդրեց խօսելու, նախագահը բացատրեց, որ կողմնակի մարդիկ (որոնք ծխական չեն) կարող են ներկայ լինել, բայց առանց որեւէ մասնակցութեան ժողովի գործերին. ժողովականներից ոմանք նոյնն էին պնդում, իսկ ոմանք առաջարկում էին խօսելու. Թիւրքահայաստանցին լսելով կարծիքների տարբերութիւնը, բարձրացրած ձայնով յայտնեց, թէ «Մաղաքիան (Օրմանեանը) չը պիտի ըլլայ կաթողիկոս. ես այդ մասին պիտի խօսէի, բայց չէք ուզում ինձ լսել». ասաց ու հեռացաւ:

—

Դասախօսութիւններն արդէն սկսված են համալսարանում եւ ուրիշ բարձրագոյն դըպրոցներում. այս տարվանից մտցված են քուական ձեւականութիւններ. պահանջում են ուսանողներից 2 լուսանկար, որոնցից մէկը ամրացնում են մատրիկուլին, իսկ միւսը մնում է համալսարանում. ազատ ունկնդրուհիների հարցը դեռ չէ պարզված, բայց ամենայն հաւանականութեամբ լուս. մինիստրութիւնը յետ չի վերցնիլ իր որոշումը, որովհետեւ վերջերս պաշտօնապէս էլի յայտնվեց, թէ ազատ ունկնդրուհիների համար տեղեր կը բացվին կանանց բարձրագոյն կուրսերում կամ թէ նրանք կարող են լսել համալսարանում, բայց ոչ ուսանողների հետ, այլ ճաշից յետոյ առանձին, եթէ միայն ուսուցչապետները համաձայնվեն դասախօսել այդ ժամերին: Միւս կողմից ձախակողմեան կուսակցութեան պատկանող ուսուցչապետների առաջ դրված է կուսակցութիւնից հեռանալու հարցը: Ի նկատի ունենալով այս բոլորը՝ պետ. համալսարանի ռեկտոր Բօրգմանը եւ պրօրեկտոր Բաումանը հրաժարվել են պաշտօնից. ուսանողութիւնը սպասողական վիճակումն է, եւ եթէ այսպէս շարունակվելու լինի, դժուար չէ գուշակել ապագան:

Շահրբէգեան

ԱՌԱՋՆՈՐԴՎՈՒՄ ԵՆ ԵՒ ՈՉ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒՄ

—

Վերջին տարիներս մի որոշ պրօբի մարդիկ իրանց ձեռքն են առել ազգային եկեղեցական գործերը առանց ազգ ու եկեղեցի ճանաչելու: Նրանք են ընտրողական քուէների հրամանատարները, նրանք են մանդատներ գրող ու ջնջողը, նրանք են ազգային ու եկեղեցական պաշտօններ առնող ու տուողը, նրանք են եւ մեր գործակալ-թեմակալ թէ տեղակալ առաջնորդներին եւ առաջնորդողները ու հրաման արձակողները:

Այժմ մեր առաջնորդները առաջնորդվում են: Ամօթ:

Այդ որոշ պրօբի մարդիկ հոգեւոր դպրանոցների ու ծխական եկեղեցական դպրոցների մէջ մինչեւ անգամ կրօն են աւանդում անկրօնութիւն հնձելու նպատակով, տեսուչներ ու աւագներ են լինում ազգային ու եկեղեցական պատմական գոյնն ու հոգին ջնջելու համար, հոգաբարձու են լինում օրէնքով ու ժողովրդավարական սկզբունքով պահանջված նախահաշիւ ու հաշիւ ասվածները իսպառ չքացնելու—եղծելու գործելակերպով. մի խօսքով ամեն տեղ եւ ամեն բանում իրանց կամքը, քէֆը, հաճոյքը թելադրելու,—առաջ տանելու պարզ ձգտումներով ու մտորումներով:

Եկեղեցու երեցփոխաններ են ընտրվում —հանգիստ կերպով եկամուտներից իւրացնում են. դպրոցական գանձապահ, հոգաբարձու են դառնում, եկամուտները անհաշիւ կերպով առաջին իսկ քայլերում շռայլում են, որով փոխանակ դպրոցները տարէ-տարի առաջ տանելու, աշակերտների թիւը շատացնելու, ընդհակառակը դասարանները փակում են, աշակերտներին դուրս են անում, թիւը սահմանափակում, թոշակներ սահմանում եւ խեղճերի, հարստահարվածների երեխաների առաջ կրթութեան եւ ուսման դռները փակում:

Չը կայ նախօրօք կազմված, քննված ու հաստատված նախահաշիւ: Առաջին քայլը իսկական ժողովրդավարական սկզբունք ճանաչողի իր գործունէութեան նախահաշիւը կազմել եւ ժողովրդի հաւանութեան ներկայացնելն է: Ով այդ հիմնական պահանջը արհամարհում է, ով առանց այդ հիմնական պահանջի քայլ է անում՝ լինի նա անհատ թէ խումբ՝ նա բռնակալ է, նա եսական կամապաշտ է եւ թշնամի ժողովրդավարական ընթացքի եւ ուղղութեան: Նախահաշիւ եւ հաշւետուութիւն—ահա այն առաջին եւ վերջին պահանջները, որ ամեն մի կարգին գործունէութեան եւ մանաւանդ ժողովրդավարական սկզբունքների պահանջած գործունէութեան շունչ ու հոգին, մի խօսքով էութիւնն են կազմում: Այս չափն առէք ու չափէք մեր մեծախօս, մեր «ժողովրդի եւ աշխատաւոր» դասակարգերի գործերի փօղրաթշինների քայլերը դպրոցական ու եկեղեցական ասպարէզներում՝ կը տեսնէք, թէ որքան համերաշխութիւն կայ նրանց խօսքերի ու գործերի, նրանց քարոզածների ու արածների մէջ:

Հետեւանքը այս ամենի: Քայքայումն տնտեսութեան, լքումն ու շփոթութիւն պարտք ու իրաւունքի, երերումն կրթական գործերի...

Բայց ինչ են շինում մեր առաջնորդները, մեր հայրապետական [illegible]: Նրանք առաջնորդվում են եւ ոչ առաջնորդում:

Մէտ

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Սեպտեմբերի 18-ին տեղի ունեցաւ օպերային սեզոնի բացումը. Թատրոնի դահլիճը լի էր հանդիսականներով:

Առաջին ներկայացման համար դրված „Жизнь за Царя“ օպերան պահանջում է բացառիկ ձայներ, ուստի եւ չափազանց վտանգաւոր է դեբիւտների համար: Այնուամենայնիւ արդարութիւնը պահանջում է ասել, որ առաջին անգամ բեմ դուրս գալով Թիֆլիսի հասարակութեան առաջ արտիստները, բացի տենոր Ջէլսովից, պատւով տարան:

Տ. Օսիպովան (Անտոնիդա) ունի իր տեմբրով համակրելի, թարմ եւ զարմանալի հաւասարութեամբ հնչիւն ձայն: Երգչուհու երգն անպայման երաժշտական է եւ տ. Օսիպովա գեղեցիկ կերպով կատարեց Անտոնիդայի դժուար դերը:

Արժանավայել խաղընկեր հանդիսացաւ նրան պ. Սերգէեվը՝ Սուսանինի դերում: Նրա խոր, մեղմ ձայնը հնչում էր հիանալի կերպով: Վատ կոնտրալտօ չէ տ. Պրեճվօյի ձայնը, բայց, ըստ երեւոյթին, արտիստուհին դեռ եւս քիչ փորձառութիւն ունի:

Ինչ վերաբերում է տենոր պ. Ջերնովին, որը կատարում էր Սաբինինի դերը, ըստ երեւոյթին երգչի ձայնը տեղումը չէր: Այդ պատճառով նրա մասին կարծիք յայտնելը մենք թողնում ենք մի ուրիշ աւելի նպաստաւոր անգամվայ:

Երգեցիկ խումբը Ջրալի էր, մանաւանդ տղամարդկանցը: Միեւնոյնը կարելի է ասել նաեւ նուագախմբի մասին:

Եւ պ. Էյխենվալդը վատ չէր անի, եթէ մտածէր նրանց լրիւ դարձնելու համար:

Պ. Ուլուխանովի կազմակերպութեան եղանակի մէջ նկատվում է նորամուծութեան ձգտում:

Երգչական խումբը պարում է բեմի վրա եւ գործում է գիտակցօրէն. գա անպայման պլիւս է օպերային նոր ընկերութեան մէջ:

Կ.

ԽՕԼԵՐԱ

—

◆ Թիֆլիսում սեպտեմբերի 18 ին հիւանդացած 10 տարեկան Գէորգի Շինգելիան մեռաւ: Սեպտեմբերի 19 ին մինչեւ կէս օր քաղաքային խօլերային բարակը տարան խօլերայից մեռած Աղասի Սիմոնեանի դիակը, 3 տարեկան (9 րդ քաղաքամաս Մադաթեան կղզի):

◆ Շատ հին զգեստներ գնողներ տնէցտուն շրջելով եւ հին հագուստեղէն գնելով այդ հագուստեղէնը չեն ներկայացնում ախտահանիչ կամերային եւ առանց վերջինիս պլօմբի ծախում են շուկաներում: Այդ չարիքը վերացնելու համար, քաղաքային սանիտարական բժշկական տեսուչը կարգադրել է գրաւել այդ շորերը եւ ուղարկել ախտահանիչ կամերան: Հին շորերի վրա հսկելու պարտականութիւնը տրված է սանիտարական հոգաբարձուների, սանիտարական եւ թաղական-դումայական բժիշկների, առեւտրա-տնտեսական գործակալների եւ ընդհանուր ոստիկանութեան վրա:

◆ Կենտրոնական հակախօլերային պատուաստման տեղում հակախօլերային պատուաստումներ ընդունել են սեպտեմբերի 18 ին 21 հոգի, բաժանմունքներում 24 հոգի:

◆ Էժանագին ճաշարանների ընկերութիւնը հաղորդել է քաղաքային վարչութեանը, որ նա ամեն օր ձրիաբար 30 ճաշ բաց կը թողնի քաղաքային դպրոցների ամենաաղքատ աշակերտներին:

◆ Սեպտեմբերի 19-ին, Թիֆլիսում 5 րդ քաղաքամասում, Զախարեւսկի նրբափողոցում, № 5 տանը, հիւանդացաւ Մօրտկա Ռիկէլը. 11 րդ քաղաքամասում, Ստաւրօպօլսկի փողոցում, սեփական տանը Ֆիլիպ Գալկինովը, որը մեռաւ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Այսօր, կիրակի, առաջնորդարանում, պատարագը աւարտելուց յետոյ, ժողովելու են Թիֆլիսի թեմի գաւառական եւ քաղաքիս պատուիրակները՝ ընտրելու մի պատգամաւոր, որ, գնալով Էջմիածին, մասնակցելու է հոկտեմբերի 30-ին ամենայն հայոց կաթողիկոսի ընտրութեան: Առաջադիմականների, յանձին «Մշակի» ուղղութեան, թեկնածուն ներկայանում է մեր թերթի խմբագիր Ալ. Քալանթար:

◆ Յիշեցնում ենք, որ այսօր, կիրակի, Մուշտայիդի այգում տեղի է ունենալու մեծ եւ հետաքրքրական զբօսանք ի նպաստ Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան: Ի նկատի առնելով հայոց այս միակ գիտական ընկերութեան վերին աստիճանի համակրելի նպատակը, այն է՝ ուսումնասիրել մեր երկիրն ու ժողովուրդը, պահպանելով հայրենի հնութիւնները, վերջնական կորստից ազատել մեր ազգայնութիւնը որակող ազգագրական նիւթերը, գիտութիւն տարածել մեր մէջ եւ նպաստել հասնելու ազգային ինքնաճանաչութեան, յուսով ենք, որ հասարակութիւնը սիրով կը յաճախէ այդ զբօսանքին, մանաւանդ որ ընկերութիւնը հէնց այս աշնանը բաց է անում գրադարան եւ թանգարան:

◆ Ուրբաթ Կ. հ. բ. ընկերութեան արտակարգ ընդհանուր ժողովը չը կայացաւ անդամների օրինական թւի բացակայութեան պատճառով: Մի ժամ աւելորդ սպասելն էլ չօգնեց: Պարտք է մեզ յուսալ, որ հետեւեալ ժողովին, որ նշանակվեց չորեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 7 1/2-ին կրկին բորսայի դահլիճում, ընկերութեան անդամները լրջօրէն կը վերաբերվեն դէպի օրակարգում առաջադրված լուրջ հարցերը—Թիւրքահայերի 2000 րուբլու գործադրութեան եւ դպրոցական—եւ ներկայ կը լինեն սահմանված թւով:

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը տեղեկացրել է քաղաքագլխին, որ Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան միջնորդութեանը՝ 2 1/2 միլիօն ր. փոխառութիւն կնքելու թոյլտուութեան մասին՝ նա կարող է ընթացք տալ միայն այն ժամանակ, երբ քաղաքային վարչութիւնը կը ներկայացնէ 1904—07 թ. թ. քաղաքային ելմտի նախահաշիւների գործադրութեան դրամական հաշւետուութիւնները, որոնք ուղղակի ապօրինաբար մինչեւ օրս չեն կազմված քաղաքային վարչութեան ձեռքով եւ չեն ներկայացված քաղաքային դումային: Չունենալով ճիշտ եւ ամփոփ հասկացողութիւն քաղաքային ֆինանսական դրութեան մասին, Թիֆլիսի նահանգական քաղաքային գործերի ատեանը անկարող է իր եզրակացութիւնը տալ յիշեալ փոխառութեան հնարաւորութեան եւ օգտակարութեան մասին:

◆ Նկատի առնելով այն հանգամանքը, որ սայլապաններից շատերը, որոնք ապրանքներ են տեղափոխում երկաթուղային կայարանից քաղաք եւ կրկին յետ, մինչեւ օրս չեն ձեռք բերել 1908 թ. համար սահմանված համարները, որից քաղաքը զգալի վնաս է տեսնում, եւ, բացի դրանից, նաեւ ուշադրութեան առնելով, որ այդ կարգը վերին աստիճանի անյարմար է հանդիսանում, որովհետեւ համարներ չունեցող սայլապանները ոչ մի տեղ չեն ցուցակագրվում, որով անպատիժ են մնում ապրանքներ գողացվելու եւ այլ յանցանքների դէպքերում,—Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը դիմել է անդրկովկասեան երկաթուղիների կառավարիչներին, խնդրելով որ Թիֆլիս կայարանի ապրանքների պահեստ թոյլ չը տան կանգնել 1908 թ. համարներ չունեցող բեռնակիր կառքերին: Իբրեւ պատասխան այդ միջնորդութեան, երկաթուղային վարչութիւնը հաղորդել է, որ այդ կարգադրութիւնը չէ կարող լինել, որովհետեւ երկաթուղային վարչութիւնը բնաւ պարտաւոր չէ հսկել քաղաքի եկամուտների եւ հասոյթների կանոնաւոր ստացման վրա: Թիֆլիսի քաղաքագլուխը այս մասին յայտնեց նահանգապետին, խնդրելով աջակցել համարներ չունեցող կառապաններին ապրանքների կայարանում թոյլ չը տալու գործում: Դրան նահանգապետը սեպտ. 19-ին պատասխանել է քաղաքագլխին, որ ի նկատի ունենալով Թիֆլիսի ոստիկանութեան փոքր կազմը՝ քաղաքային դուման պէտք է գումարներ յատկացնէ հարկաւոր թւով թաղական վերակացուներ եւ քաղաքապահ ոստիկաններ պահելու համար, որպէս զի սրանք հսկեն, որ համարներ չունեցող սայլապանները չը մտնեն Թիֆլիս կայարանի ապրանքային բաժանմունքը:

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը առաջարկել է քաղաքագլխին՝ առաջադրել դումային միջոցներ յատկացնել քաղաքի հաշւով վեց լրացուցիչ քաղաքապահ ոստիկաններ պահելու քաղաքի վաշխառուների վրա հսկելու համար:

◆ Եարալով եւ ընկ. չուգունաձուլական գործարանի փայատէրերի ընդհանուր ժողովը, նկատի առնելով բանւորների չափազանց մեծ եւ անիրագործելի պահանջները, որոնց բաւարարութիւն տալը պայմանաւորվում է ձեռնարկութեան վնասով, որոշել է փակել գործարանը եւ բոլոր բանւորներին արձակել: Այդ մասին բանւորներին յայտնված է սեպտ. 18-ին:

◆ Վաղը, երկուշաբթի, Թիֆլիսի քաղաքային դումայի նիստում քննվելու է սանիտարական մասի վերաբերեալ քաղաքային վարչութեան մշակած պարտադիր կանոնների նախագիծը: Տեղական բժշկական մարմինը այդ նիստում կունենայ իր ներկայացուցիչը:

◆ Չորեքշաբթի, սեպտ. 24-ին, նշանակված է քաղաքային վարչութեան, ձայնաւոր բժիշկների, դումայական ժողովրդական առողջապահութեան մասնաժողովի, սանիտարական-բժշկական տեսչի եւ թաղական-դումայական բժիշկների միացեալ նիստը Արամեանի անունով կառուցված հիւանդանոցի 1-ին բաժանմունքը բանալու հարցը քննելու համար:

◆ 800 հոգուց ընտրված ութ վարժուհիների ընտրութիւնը, որոնք դասաւանդելու են քաղաքային տարրական դպրոցներում, հաստատութիւն է գտել քաղաքային վարչութեան կողմից:

◆ Անդրկովկասի ուսանողներին փոխադարձաբար օգնող ընկերութիւնը դիմել է քաղաքային վարչութեանը խնդրելով յատկացնել նրան 500 րուբլի նպաստ:

◆ «Էսպէրանտօ» կովկասեան ընկերութիւնը այսօր, առ. ժամը 11-ին, բանում է «Էսպէրանտօ» լեզուի աշնան սիստեմատիկ դասընթացքները:

◆ Մեզ խնդրում են յայտնել, որ օգոստոսի 10 ից ի վեր կորել է նուխեցի մի երեխայ, 12 տարեկան: Նրա անունն է Եղիշէ Գաբրիէլեան: Հագին ունեցել է կապոյտ շապիկ, սեւ վարտիկ եւ սպիտակ գլխարկ: Երեխայի տեղը իմացողներին խնդրվում է յայտնել մօրը՝ Բադիմ Գաբրիէլեանցին, Սուրբ-Կարապետի փողոց, № 9.

◆ Ազօվ դօնեան բանկի տեղական բաժանմունքը յայտնել է քաղաքային վարչութեանը, որ ոմն Վարվառէ Պանախանովա (որի ամուսնուն այս տարի սպանեցին Սեբերբեանի շարքերում) ներկայացրել է բանկին Թիֆլիս քաղաքի 5%-ային 2 օբլիգացիաներ № 380 եւ 680, երեք րուբլիանոցներ, 1901 թ. սեպտ. 23-ին գողացված օբլիգացիաներից: Այդ մասին իսկոյն հաղորդվեց 5-րդ քաղաքամասի պրիստաւին, որ կարգադրեց խուզարկել Պանախանովի բնակարանը, բայց այնտեղ ոչինչ չը գտնվեց: Պանախանովան բացատրեց, որ այդ օբլիգացիաները նա գտաւ Նիժնի-Ավճալայում մի ծրարի մէջ դրված եւ ապա ծանօթներն ասացին նրան, որ գտնվածները տոկոսաբեր թղթեր են եւ կարելի է փոխարինել փողով մասնաւոր բանկերում:

◆ Գիւղատնտես Տարատինովը ուղարկված է երեւանեան նահանգը բամբակի տնկարանները դիտելու համար:

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Թիֆլիսի ժամ. գեն.-նահանգապետի կարգադրութեամբ Թիֆլիսի վաճառական Սարգիս Յարութիւնեանը աքսորվում է Թիֆլիսի գեն. նահանգապետութեան սահմաններից:

◆ Սեպտ. 19-ին, Գօգօլեւսկի փողոցում Վասիլի Խուժարաձէն, որ այժմ ձերբակալված է, մօտենալով Թիֆլիսեցի Գէորգ Սաֆարովին՝ դանակով սպանում է նրան:

◆ Սեպտ 19 ին Պեսկօվսկայա փողոցում, № 64 տանը, Թիֆլիսեցի Բաղդասար Վարդանեանը, որ այժմ ձերբակալված է, ատրճանակով վիրաւորում է Աղամօվին կողքից:

◆ Սեպտ. 19 ին Արսէնալնի փողոցում ձերբակալել են աքսորական Կոնստ. Մախվելաձէին:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ «Neue Freie Presse» լրագրի աշխատակիցը երկարատեւ խօսակցութիւն է ունեցել Բեռլինում, խաղաղութեան միջպարլամենտական կոնֆերենցիային մասնակցելու գնացած, Ա. Ի. Գուչկովի հետ: Գուչկովը այն կարծիքն է յայտնել, որ առաջիկայ տարի Ռուսաստանը ստիպված պիտի լինի փոխառութիւն անել նախ ծածկելու 300 միլիօն րուբլու կարճատեւ պարտքը, որի ժամանակը լրանում է ապրիլին, իսկ երկրորդ՝ 200 միլ. րուբլու արտակարգ ծախքերը հոգալու համար: Խօսակցութեան ժամանակ դրուատելով Ստոլիպինին, որի դերը նա այնքան էլ հիմնաւոր չէ համարում, եւ երկիւղ յայտնելով, որ ներկայ պրեմիէրի հաւանական ռեակցիօն յաջորդը կարող կը լինի արձակել Դուման, հոկտեմբերեանների այդ լիդերը այն ուշադրաւ «հաստատ համոզմունքն է յայտնել, որ ամեն մի նոր Դումա աւելի արմատական կը լինի, քան ներկայինը»: Այդ պատճառով ներկայ Դուման արձակելուց յետոյ Ռուսաստանը, նրա կարծիքով, կանգ կառնի երես առ երես նոր ճգնաժամի, յեղափոխութեան հետ:

◆ Կիեւի պօլիտեխնիկումի ու համալսարանի մէջ կախված է հետեւեալ յայտարարութիւնը. «Գեներալ նահանգապետ Սուխոմլինովը յայտնեց, որ նա իրաւունք չունի անտարբեր վերաբերվելու դպրոցների մէջ տիրող կարգերին. ժողովներ կազմակերպող եւ յաճախող ուսանողները, նոյնպէս եւ ընկերների ու պրոֆեսօրների դէմ բռնութիւն գործ դնողները, դասախօսութիւնները ընդհատողները եւ գործադուլներին մասնակցողները անմիջապէս կաքսորվեն Կիեւից: Գեներալ-նահանգապետը հաւատացած է, որ անցեալ տարվայ աքսորումների օրինակը ցոյց տուեց օրէնքի եւ իշխանութեան պահանջները ուշադրութեան առնելու անհրաժեշտութիւնը:

◆ Ստարօ-Կօնստանտինօվում մի կալանաւոր փորձ արեց բանտային պահակների ինքնաեռի մէջ մկնդեղ ածելու, բայց այդ բանը նկատվեց իր ժամանակին: Միեւնոյն բանտի հերթապահ զինուորը նախազգուշացումից յետոյ գնդակահարել է պատուհանից իր վրա թքող կալանաւորին: Իբրեւ բողոք կալանաւորները սննդադուլ են յայտարարել: («Г. М.»)

◆ Քիշինեւի ընտրողների կողմից մի յատուկ պատգամաւորութիւն մատուցել է Լ. Ե. Սինինսկուն ոսկէ ժետօն, որի մի երեսին կպցված է К. Д. տառերը, իսկ միւս երեսին փորագրված է «Առաջին Պետական Դումայի պատգամաւոր Լէօպոլդ Եգօրօվիչ Սինինսկուն ընտրողներից»: Ժետօնի ներսում դրված են արծաթէ թերթիկներ, մէկի վրա յիշված են առաջին Պետ. Դումայի աչքի ընկնող անցքերը, իսկ միւսի վրա համբերութեան կոչող երկտող մի ոտանաւոր: Նոյնպիսի ժետօններ մատուցվում են նաեւ Նաբօկովին եւ Սեֆֆերին: («Б. Ж.»)

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂՈՒԱԾՔՆԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻՑ

—

◆ Մամուլի ազատութիւնը. — «Թանին» լրագրին մէջ Հիւսէյին Ճահիտ էֆ. մամուլի ազատութիւնը կը պաշտպանէ նախարարաց խորհուրդին մէջ անոր դէմ յայտնուած կարծիքներուն դէմ: Ահա թէ ինչ կըսէ, մամուլի ազատութիւնը ջատագովելով. «Մամուլի ազատութեան դէմ ձեռք առնուած առաջին քայլը Թիւրքիոյ ազատութեան դէմ գործուած առաջին ոճիրը կը նշանակէ: Ցորչափ մամուլը ազատ մնայ, բնաւ վախնալու չէ թէ հին ռէժիմը կրնայ վերադառնալ: Բայց երբ սկսին մամուլին շարժելու ազատութիւնը սահմանափակել, այն ատեն կրնանք ըսել թէ միահեծան բռնապետութիւնը ետ դարձած է»: Նոյն գաղափարը կը պաշտպանէ Իբրահիմ Ջէմիլ էֆ. «Մէքթէպ» մէջ: Յունարէն «Պաթրիս» թերթն ալ ի վեր կը հանէ մամուլի ազատութեան կարեւորութիւնը: Սակայն «Իկդամ» հակառակ կարծիք կը յայտնէ քանի մը օտար թղթակիցներու մասին խօսելով, որոնք յայտարարած են թէ «Միութեան եւ Յառաջդիմութեան օսմ. կոմիտէին» կողմէ կարծեցեալ գրաքննութիւնը համարժէք է բռնապետական վարչութեան: «Իկդամ» կըսէ թէ սահմանադրութեան 12-րդ յօդուածը, որ մամուլի ազատութիւնը կը հռչակէ, քօմիտէին ծանօթ զեկոյցովը չի փասուիր, բաւ է որ մամուլը չարաչար չգործածէ այդ ազատութիւնը:

◆ Սիլվիօ Րիչի ձերբակալուած.—«Սաբահ» կըսէ թէ երէկ Պերայի մէջ ձերբակալուեր է Սիլվիօ Րիչի, կամ Քեօսէ Արիսթիդէս, կամ Քոչօ, կամ Ալֆոնս Վօզան եւ կամ Վահան անունները կրող անձը, որուն բուն իսկ անունն է Քրիս: Ինչպէս կը յիշուի, այդ անձը մէկն է այն անձերէն, որոնք երեք տարի առաջ Եըլտըզի պալատան շրջակայքը ռումբա արձակած ու փախած էին: Վերագրեալ անձը ոստիկանութեան դուռը տարուելով հարցաքննութեան ենթարկուեցաւ, վասն զի, կը յարէ «Սաբահ», եթէ անարխիստ է, պատշաճ չէ երկրին մէջ վարդնել: Երէկ իրիկուն կատարուած հարցաքննութեան պահուն յայտարարեր է.—«Քոմիտէն ինծի առաջարկեց որ Եըլտըզի շրջակայքը ռումբա արձակեմ. ես ալ ընդունեցի եւ այնպէս ըրի»: Ասոր վրայ ոստիկանութեան նախարարութիւնը խնդիրը տեղեկագրեց դատական նախարարութեան, խնդրելով որ հարցաքննիչ դատաւոր մը զրկուի: «Իկդամ» ալ կըսէ թէ ոստիկանութիւնը այդ մասին հրահանգ խնդրած է մեծ եպարքոսէն:

◆ Մակեդոնիա.—Յէնէրի պատրիարքարանը Մակեդոնիայէն ու Թրակիայէն տեղեկագիրներ ստացած է՝ ծանուցանող թէ երիտասարդ թիւրքերը ամեն կողմէ ոյժ

կուտան բուլկար տարրին ի վնաս յոյներուն և թէ շատ մը առիթներով կը բռնաբարեն օրթոտոքս եկեղեցիին առանձնաշնորհումները: Այս վիճակին հետեւանքով յունաց պատրիարքը յանձնաժողով մը կազմած է որ պաշտօն պիտի ունենայ ուսումնասիրել սահմանադրութեան այն մասը, որ կը վերաբերի Թուրքիոյ մէջ զանազան եկեղեցիներուն առանձնաշնորհումներուն, որպէս զի, քննութեան արդիւնքին յենլով, կարելի ըլլայ սահմանել Բ. Դրան մօտ այդ մասին ըլլալիք դիմումները:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ.

19 սեպտ.

ՋԵՐՆԻԳՈՎ: Մօտ տասը հոգուց բաղկացած մի աւազակախումբ սեպտեմբերի 17 ին մի շարք կողոպուտներ կատարեց Պետրովսկի-Բուդա և Սմեալչի գիւղերում, որ սպանեց մի ուրեադնիկի:

ԱՆԱՆԻԵՎ: Ժերէբկով գնացող պօստը սեպտեմբերի 19-ի գիշերը ենթարկվեց զինված յարձակման: Յարձակումը յետ մղեցին պահակները: Հրացանաձգութեան ժամանակ սպանվեցին ձիերը. պօստը զերծ է:

ՄՈՍԿՎԱ: Դեկտեմբերին Մոսկվայում գումարվելու է համառուսական էլեքտրոտեխնիքական համագումարը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Սենատը անհետեւանք թողեց Բէլօստոկի ջարդի գործում մեղադրվողների վճռաբեկ բողոքագիրը:

ՍԱՄԱՐԱ: Սամարա կայարանում տեղի ունեցաւ գնացքների ընդհարում: Ջարդվեցին շոգեմեքենան և ութ վագոններ. թեթև վերքեր ստացան չորս կոնդուկտորներ:

ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ: ցերեկով կողոպտեցին երկաթուղային դրամատարին, որից տարան 3600 րուբլի:

ԻՎԱՆՈՎՈ ՎՕԶՆԷՍԷՆՍԿ: Երէկ երեկոյեան ութ զինված չարագործներ յարձակվեցին Ղանդիգօ կայարանի վրա և, յափշտակելով օրվայ հասոյթը, անյայտացան.

ԿԱԼՈՒԳԱ: Ժիզդրինսկի գաւառի Իգնատովսկ գիւղում 10 չարագործներ կողոպտել են շինական աւագին, որից տարել են 250 րուբլի:

Տուլա Տիխվինսկի երկաթուղու Խանինօ կայարանում երեք չարագործներ գողացել են երկաթէ արկղը 1190 րուբլով, զանազան թղթերով և մարկաներով:

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ: Վիճաբանութեանց միջոցին առաջարկի համաձայն, որպէսզի Ֆօլկէտինգը ցանկութիւն յայտնէ՝ աջակցել Թուլացնելու Ալբերտիի յանցանքով ժողովրդի վրա բարդված հետեւանքները, մինիստր-նախագահը հերքեց այն լուրերը, որ իբր կառավարութիւնը գիտէր Ալբերտիի յանցանքների մասին, և ասաց, որ քայլեր են արված բազմակողմանի կերպով քննելու Ալբերտիի գործողութիւնները: Մինիստրը յուզված ձայնով ցաւակցութիւն յայտնեց, որ Ալբերտիի յանցանքը արտասահմանում կարող է վնասել Դանիայի բարի անունը: Ապա ներքին գործերի մինիստրը առարկեց նրա դէմ ուղղված զանազան յարձակումներին:

Ժամ. խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ե. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ:

Հիւանդների ընդունելութիւնը: } 12—1 առաւօտ. 5—6 երեկոյեան

Միքայէլեան փող., №36, տ. Ճավճավաձէի: 100—19

ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՍՈՐՒՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ՀԵՏ

Ասորակ. եւ հայկակ. աղբիւրների համաձայն
Ուսումնասիրեց
Երուանդ վարդապետ Տէր Մինասեանց
XII+335 էջ
Գինն է 1 ր. 50 կ.

Դիմել Էջմիածին՝ Երուանդ վարդապետին: (հ. կ. ե.) 10—2

Վաճառվում են՝

Յովհ. Արարաջեան. «ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ» պատկերազարդ. I տ.—25 կ., II տ.—30 կ. III տ.—40 կ.:

Ա. Արարաջեան. «ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ», գինը 20 կ.:

Պահեստներ. կազմողի մօտ՝ Александрополь, Ов. Арабаджіану, Թիֆլիսում՝ Книж. магазинъ „Гуттенбергъ", Բագւում՝ „Сотрудникъ" գրավաճառանոցում, Կարսում՝ Յովսէփ Արարեանի մօտ: Վաճառվում են նաև Կովկասի բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում:

|| Գրավաճառներին ձեռնտու պայմաններ || (կ. ե.) 10—10

ՎԵԼԵԱՄԻՆՕՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑ № 8.

Նոր բացված արհեստանոցում ընդունում են տղամարդկանց հագուստների պատուէրներ միանգամայն հմուտ և երկար տարիների փորձառութիւն ունեցող

ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԱԿՕՊԵԱՆ եւ ԱՐՋԻԵԱՆ

Նոյն տեղում կատարվում է ահագին ընտրութիւն կտորեղէնների

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՖԻՐՄԱՆԵՐԻ

Պատուէրները կատարվում են բարեխղճօրէն, խիստ ճշտապահութեամբ և վերջին մօդայով:

Գները չափից դուրս էժան են

Խնդրում ենք յարգոյ հասարակութեանը համոզվելու համար անձամբ այցելել:
ԱԿՕՊԵԱՆ և ԱՐՋԻԵԱՆ

(կ. չ. ու.) 20—7

Թիֆլիսի Քաղաքային Վարչութիւնը

յայտնում է տրակտիրների տէրերին, որ, համաձայն տրակտիրներին վերաբերող կանոնադրութեան 34, 35 և 36-րդ յօդուածների, յօգուտ քաղաքի ստացվող հարկերի բաժանումը կատարող Մասնաժողովի ընտրութիւնները 1909 թ. համար տեղի կունենան.

Տրակտիրների համար	սեպտեմբերի 26 ին
Գինետների համար	սեպտեմբերի 26 ին
Գարեջրատների համար	սեպտեմբերի 26 ին
Րենսկօվոյ նկուղների համար	սեպտեմբերի 28 ին
Գինու նկուղների համար	սեպտեմբերի 28 ին
Սրճարանների և Թէյատների համար, ուր տրվում են և նախաճաշիկ և՛ տաք կերակուր	սեպտեմբերի 28 ին
Իջեւանատեղիների համար	սեպտեմբերի 28-ին
Ուտելեղէն վաճառող խանութների համար	սեպտեմբերի 28 ին

Վերոյիշեալ հիմնարկութիւնների տէրերը հրաւիրվում են ներկայ լինել Քաղաքային Վարչութեան մէջ նշանակված օրերը՝ ցերեկվայ ժամը 12 ին:

(կ. չ. ու.) 3—1

ԳԼԽԱՒՈՐ ՏԱՐԱԾ ԳՈՒՄԱՐԸ 75,000 Ր.

11,750 տոմսակ 1,263,000 ռուբլի գումարի

Վիճակախաղը տեղի է ունենում իւրաքանչիւր ամիս Վարշավայի Պետական Բանկում:

ԳԻՆԸ: Ամբողջ տոմսակն արժէ 98 ր., ½ տոմս. 50 ր., ¼ տոմս. 25 ր.—կէս տարվայ համար, այսինքն V կարգի իրաւունքով (վիճակախաղի), հաշուած պօստի ծախքը, հանգած թղթերը և ապահովագրութիւնը՝ առաջին 4 կարգերի մէջ տարվելուց:

Կարելի է մաս-մաս վճարել՝ առանց տոմսակի գինը աւելանալու

ՓԱՅԵՐԸ: 1/10 մասը տոմս. ամբողջ 5 կարգերի համար՝ 10 ր. 1/20 մասը տոմս. ամբողջ 5 կարգերի համար՝ 5 ր. Հաշուած ապահով. ծախքը: Պօստի ծախքի և հանգած թղթերի համար 1 ր. իւրաքանչիւր փայից:

ԱՌԱՋԻՆ 4 ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ ՄԷԿԻ ՄԷՋ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼԸ

ա) Տոմսակի արժէքը դուրս գալով տարած դէպքում—ամբողջ տոմս. 10 ր., ½ տ. 5 ր., ¼ տ. 2 ր. 50 կ.
բ) Տոմսակի արժէքը դուրս չը գալով տարած դէպքում—ամբողջ տոմս. 12 ր., ½ տ. 6 ր., ¼ տ. 3 ր. 50 կ.

Տարած գումարները վճարում ենք անմիջապէս և այն տոմսակներով, որոնք ձեռք են բերված ուրիշ գրասենեակներում:

Մինչև մօտակայ վիճակախաղը՝ սեպտեմբերի 24 և 25-ին՝ ներկայ յայտարարութիւնը այլևս լոյս չի տեսնի:

БАНКИРСКІЙ ДОМЪ Варшава, Братская 18. **Л. В. ЛАНДАУ и К-о** Հայերէն հեռագիրների համար Варшава „Ландаубанкъ"

(21, 18) 2—1

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ, ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ

կարդալ, գրել և խօսել սովորեցնում են 8 ամսում տեսական և գործնական դրամոնքների միջոցով. ամսական 5 ր.: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1 ից ամեն օր 10—12 և 4—7 ժամ.:

Միքայէլեան պրօսպ., տուն № 24/4
Կուրսերի հիմնադիր՝ առևտր. գիտութ. կանդիդատ՝ Տ. ՓԻԼՕՅԵԱՆ

(օ. մ.) 20—8

ՀՐԱՒԷՐ

Սեպտեմբերի 21 ին, կիրակի, առաւօտեան ժամը 12 ին, ս. պատարագից յետոյ, երկրորդ անգամ լինելու է ծխական ժողով ընտրելու երեք հոգաբարձուներ Նորաշէն եկեղեցու և ծխական եկեղեցական ս. Մարիամեան օր. դպրոցի համար. ուստի սրանով խնդրում եմ Նորաշէն ս. Աստուածածնի եկեղեցու արական սեռի բոլոր ծխականներին, որոնք 25 տարեկան և աւելի հասակ ունեն, շնորհ բերել յիշեալ եկեղեցին նշանակված օրը և ժամին ընտրութեանը մասնակցելու:

Սարգիս աւագ քահ. Տիրօյեանց 2—2

ՈՒՍՈՒՑՆԱՐԱՆ ՊԱՆՍԻՕՆ
ՅՈՎՍԷՓ
Մելիք-Ջհանեանցի

Сололакская ул. № 10, рядомъ съ аптекой Оттенъ

Ընդունվում են աշակերտներ գիշերօթիկ և երթևեկ և պատրաստում են բոլոր միջնակարգ դպրոցների համար: Աւանդվում են ռուս, հայ, գերման, լատին և ֆրանսիական լեզուներ: Այստեղ կազմակերպված են և խմբական պարապմունքներ միջնակարգ դպրոցների բարձր դասարաններ մտնել ցանկացողների համար: Առարկաներ աւանդելու համար հրաւիրված են մասնագէտ ուսուցիչներ: Ի միջի այլոց աւանդվում է և իտալերէն:

(օ. մ.) 10—6

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
Հայոց դպրոցների համար
Ա. ՍՊԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ
Լոյս են տեսել

Մոսկվայի ուսուցիչների ժողովածուները I, II, III և IV տարիների համար և Շալօշնիկովի և Վեալցովի ժողովածուները V և VI տարիների համար: Բոլորն էլ փոխադրած և յարմարեցրած հայոց դպրոցների համար:

1. Թուաբանական խնդիրներ և օրինակներ Ա. տարի առանձին գրքոյկով Գ. է 12 կ.
2. Ա. պր. I և II տարի միասին Գ. տպ. 30 կ.
3. Բ. պր. III տարի Գ. տպար. 30 կ.
4. Գ. պր. IV տարի Բ. տպագր. 30 կ.
5. Դ. պր. V տարի 40 կ.
6. Ե. պր. VI տարի 50 կ.
7. Ձեռնարկ Թուաբանութեան 50 կ.

Բոլոր ժողովածուները ընդունված և գործածվում են Թիֆլիսի Ներսիսեան, Երևանի և Շուշու հոգևոր դպրոցներում, ինչպէս նաև Թիֆլիսի և գաւառների բազմաթիւ ծխական և քաղաքային դպրոցներում:

Դիմել Թիֆլիսում՝ «Գուտենբերգ» գրախանութին, Тифлисъ, книж. магазинъ «Гуттенбергъ» և կամ Абасъ-Абадская площадь А. Спарапетяну.

(հ. կ.) 3—2

Թեկնածու որևէ մի պաշտօն, որ երկարամեայ փորձառութիւն ունի առևտրական գործերում և գիտէ ազատ կերպով գրել ու խօսել Ֆրանսերէն, ռուսերէն, հայերէն եւ պարսկերէն, ՈՐՈՆՈՒՄ է իր համար համապատասխան պաշտօն Թիֆլիսում:

Հասցէն՝ «Մշակի» խմբագրատուն Լ. Դանիէլեանցին:

(կ. հ. կ.) 3—3

«Մշակի» յայտարարութիւններից օգտվողներին առաջարկվում է պատուէրներ տուած ժամանակ յիշատակել լրագրի անունը և համարը:

ԺԱՄԱՑՈՅՑ KAVALIER

Ընդառաջելով գնողների ցանկութեան՝ ունենալ ճիշտ և իսկական ժամացոյց էժան գնով, մենք վճռեցինք տալ 3 ր. 95 կ. ով տղամարդկանց բաց տափակ ժամացոյց «KAVALIER», վերջին կատարելագործութիւններով ժամացոյցային մեխանիզմի մէջ: Կորպուսը փայլուն մուգ-կապոյտ գոյնի է: Ցիֆերբլատը մետաղական ոսկեզօծված կամ արծաթազօծված: Սլաքների ուղղութիւնը՝ գլխի վրա: Ընթացքը՝ խնամքով ստուգված, որի մասին տրվում է երաշխաւորութիւն:

Պատուէրները կատարվում են անմիջապէս պահանջը ստանալուց յետոյ:

Առաքման համար վերցվում է գնողներից (Եւրոպական Ռուսաստան 50 կոպ. / իսկ Ասիական » 75 կոպ.

Պատուէրներն ուղարկել՝ Торговому дому

Московскій Центральный Складъ Часовъ.

Москва, д. Виноградова № 126.

Յ. Գ.—Կանխավճար ուղարկողներին, դրամով կամ մարկաներով, ձրի տրվում է ժամացոյցի շղթայ տղամարդի կամ կնոջ:

(հ. կ.) 30—18

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ-ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒ ԲԻՒՐՕ

С.-Петербургъ, Невскій 147, кв. 20.

Հաւաքում է տեղեկութիւններ Պետերբուրգում գտնվող բոլոր հիմնարկութիւնների արդիւնաբերական գործի դրութեան և ուղղութեան մասին:

Պայմանները և պրօսպեկտները ըստ պահանջման ուղարկվում են ձրի:

(11, 14, 21, 28) 4—3

Առեւտրի եւ արդիւնաբերութեան մինիստր. տնօրինութեան ներքոյ գտնվող

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ
Առեւտրական Գիտութիւնների Կուրսեր

(Թիֆլիս, Միքայէլեան պրօսպ. տուն № 24/4)

Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առևտրական կրթութիւն: Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատեստատներ: Առարկաներն են. 1) Հաշուապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական), 2) Առևտրական թուաբանութիւն, 3) Քաղաքատնտեսութիւն, 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանոնադրութիւն), 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Թուաբանութիւն հաշուիչի վրա, 7) Վայելչագրութիւն, արագագրութիւն (ամենաստ ձեռքի ուղղումն): Առարկաներն ուսուցանվում են Արեւմտեան Եւրոպայի առևտրական ակադեմիաների ծրագրով: Ամբողջ տարվայ վճարն է 60 ր.:

Գրելու մեքենայի վրա գրելու դասեր:

ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐ

Զբաղմունքների սկիզբը սեպտեմբերի 15 ին: Խնդիրների ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1 ից ամեն օր ժ. 10—12 և 4—7:

Համառօտ ծրագիրը և կանոնները ձրիաբար տրվում և ուղարկվում են կուրսերի շէնքում:

Կուրսերի հիմնադիր՝ առևտր. գիտութեան կանդիդատ՝ Տ. ՓԻԼՕՅԵԱՆ

(ա. օ.) 20—13

ԺԱՄԱՑՈՅՑ ու ԱԾԵԼԻ

ԱՄԵՆՔԻՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԻՐԵՐ

ՄՈՍԿՎԱՅԻ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏԸ ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ Է 150 իրեր միայն 8 ր. 95 կ.

1) Անգլիական սև պողպատէ տղամարդկանց կամ կանանց բաց ԺԱՄԱՑՈՅՑ: Ժամացոյցի մեխանիզմը արտասահմանեան շինուածք է և պարգևատրվել է համաշխարհային ժամացոյցի ցուցահանդէսում: Լարվում է առանց բանալիի (ռեմօնտուար): Ժամացոյցը բանում է րօպէ առ րօպէ, որի համար երաշխաւորութիւն է տրվում. 2) Տղամարդկանց կամ կանանց նորաձև պարանոցի շղթայ. 3) Գեղեցիկ տեսքի բրելօկ. 4) Ժամացոյցը գողացվելուց ազատ պահող գործիք. 5) Անգլիական լաւագոյն պողպատէ ԱԾԵԼԻ. 6) Ածելիաման. 7) Նիկէլի փոքր թաս սապօնի համար. 8) Վրձին սապօնվելու համար. 9) Սապօնի փոշու արկղիկ. 10) Թաւշեայ շպարի արկղիկ. 11) Կարապի բմբուլից փնջիկ շպարվելու համար. 12) Ցանկացողներին ածելիի և իր պարագաների փոխարէն կարող ենք ուղարկել կանացի նորաձև բրօշկա և մի զոյգ պարիզեան գոհարազարդ ականջօղեր. 12—14) Տուալէտի արդուզարդարանք, բաղկացած հայելիից, սանրից և կօշիկներ կոճկելու կարթից. 15—19) Գարնիտուր, բաղկացած կրծքի 2 և մանժէտի 3 արտասահմանեան աշխատանքի զապօնկաներից «Մօդերն» ոճով, կամ թէ սրա փոխարէն կանանց սանրեր. 20) Ամերիկական գրպանի մկրատ. 21) Գրպանի դանակ. 22—23) Գրպանի մատիտ և գրիչ. 24) Ճանապարհորդական գրպանի թանաքաման. 25) Պարիզեան ստերեօսկոպ մեծացնող ապակիներով. 26—75) 50 լուսանկարչական գողտրիկ նկարներ ստերէօսկոպի համար. 76—100) 25 Carte postale բաց նամակներ գեղեցիկ տեսարաններով, որոնք կարող են մի ալբոմի զարդը դառնալ. 100—125) 25 լաւագոյն պօստային թուղթ. 126—150) 25 այդպիսի ծրար: Բոլորի համար միայն 8 ր. 95 կ. Նոյն իրերը, խուլ ժամացոյցով—1 րուբլով թանգ, այսինքն 9 ր. 96 կ., իսկ արծաթեայ խուլ ժամացոյցով միայն 16 ր. 95 կ.:

Ինչպէս տեսնում էք, սրանից էժան չէ կարող լինել:

Ուղարկվում է և վերադիր վճարով

Ծրարելը ձրի: Գործադրութիւնը օրինակելի: Ուղարկելու համար յաւելեալ առնվում է Եւրոպական Ռուսաստան՝ 65 կ., իսկ ասիական—95 կ.:

Լաւութեան լիակատար երաշխաւորութեամբ.

ՊԱՏՈՒԷՐՆԵՐԸ ՀԱՍՑԷԱԳՐԵԼ Московскій Центральный Складъ Часовъ

Խնդրում ենք չը խառնել վարշավեան ֆիրմաների հետ.

Москва, д. Виноградова, № 126

P. S. Փողով կամ նամականիշներով գրաւական ուղարկողներին իբրև նուէր ուղարկվում է գեղեցիկ քորոց փողպատի (գալստուկի) համար:

(կ. չ.) 36—1[illegible]

Типографія „Экономія", Ав. Мугдусіаконовъ С-ми Большая Ванкская ул. № 3.